

Valentine Joe

Rebecca Stevens

VALENTINE
JOE

*Gebaseerd op
een waargebeurd verhaal*

© 2014 Rebecca Stevens

Oorspronkelijke titel *Valentine Joe*

Oorspronkelijk uitgegeven bij Chicken House

Nederlandse vertaling © 2014 Karin Pijl en Moon, Amsterdam

Omslagbeeld © Collaboration JS/Arcangel Images/iStock/CountryStyle

Photography

Omslagontwerp Helen Crawford-White i.s.m. Nanja Toebak

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 4522 3

ISBN 978 90 443 4523 0 (e-book)

NUR 283

www.uitgeverijmoon.nl

www.chickenhouse.eu

Chicken House/Moon is een imprint van Dutch Media Books bv

1

Het was de dag voor Valentijnsdag. Rose zat in de trein die over het mistige platteland van Kent denderde, met haar paspoort in haar tas, haar telefoon in haar zak en haar opa zachtjes snurkend op de stoel tegenover haar. Ze hoopte dat hij niet ging kwijlen.

Terwijl ze een gaap onderdrukte, keek ze om zich heen naar de overige passagiers in de coupé. Ze probeerde zich voor te stellen wie ze waren en hoe hun levens eruitzagen. Dat deed ze vaak als ze in een trein of bus zat en niets anders te doen had; dan hoefde ze zich niet te vervelen.

Of aan andere dingen te denken.

Haar blik bleef rusten op een keurig geklede vrouw aan de andere kant van het gangpad, die op haar laptop zat te werken. Ze woonde alleen, bedacht Rose, in een prachtig appartement met uitzicht op een rivier, maar eigenlijk zou ze het liefst naar het platteland verhuizen om cavia's te fokken. En die arrogante zakenman met het rode gezicht tegenover haar – die eruitzag alsof iemand hem met een fietspomp te hard had

opgepompt – wist niet dat zijn tienerdochter een tongpiercing had laten zetten en dat zijn zoon onder zijn bed een slang hield in een schoendoos. Het jonge stel met rugzak en blonde dreadlocks, dat verderop in de coupé op fluistertoon met elkaar sprak, was op de vlucht voor de politie. Rose wilde net besluiten wat voor misdrijf ze hadden gepleegd, toen het meisje opkeek en haar blik ving.

Met blozende wangen dook Rose weer in haar boek. Tegenwoordig voelde ze zich vaak opgelaten. Maar vanochtend, nadat opa haar had opgepikt en ze in een taxi door de drukke straten van Londen naar het treinstation St Pancras International waren gereden, had ze zich opgewonden gevoeld. Ze had het idee gehad dat ze iemand anders was, iemand die regelmatig met de trein ging en verre reizen maakte. Iemand die gemakkelijk met jongens praatte, heel veel feesten bezocht en zelden uit haar slaapkamerraam staarde of vreemde verhalen verzon over onbekenden in de trein. Met ander woorden: iemand die normaal was.

Niet dat ze ongelukkig was. Ze zou nooit midden in een supermarkt in tranen uitbarsten of zo (hoewel ze laatst wel zin had om een potje te janken, toen een vriendelijke buschauffeur haar ‘lieverd’ noemde en haar een fijne dag toewenste). Maar sinds het gebeurd was, sinds papa was overleden, zwolg mama zo in haar eigen verdriet dat ze onbereikbaar was geworden. Met Rose was het eigenlijk net zo. Het was alsof mama en zij in twee afzonderlijke luchtballonnen zaten en van elkaar wegdreven. Het was nu bijna een jaar geleden, en Rose voelde zich nog steeds alleen.

Echt alleen was ze niet. Ze had haar moeder, natuurlijk had ze die, en haar opa. En haar twee beste vriendinnen, Ella en Grace, waren extra lief voor haar.

Maar, maar, maar...

Rose' vader was achtendertig toen hij stierf. Zijn haar stond altijd recht omhoog en hij had een ondeugende grijns. Nog maanden erna had Rose dezelfde droom. Dat ze in bed lag te slapen en dat er op de voordeur werd geklopt. En dat ze dan wakker werd – nog steeds in de droom – en naar beneden holde om de deur open te doen. En dan stond hij daar, papa, en hij zag er nog precies hetzelfde uit. Hij grijnsde, haalde zijn schouders op en zei: 'Het was een vergissing! Ik ben hier! Hier ben ik!' En dan spreidde hij zijn armen en voelde ze zijn ruwe trui tegen haar gezicht en rook ze zijn oude, vertrouwde geur van zeep, geroosterd brood en smeerolie.

Maar als ze dan wakker werd, in het echt, besepte ze dat het een droom was geweest. Papa was er niet meer, en ze was alleen in haar Londense kamer met het grijze ochtendlicht dat door de gordijnen naar binnen scheen en haar oude teddybeer als enige gezelschap. Zelfs het gekletter van de borden die mama beneden voor het ontbijt klaarzette, klonk eenzaam.

En dan stond Rose op, kleepte zich aan en nam de bus naar school. En als ze aan het einde van de dag thuiskwam, was papa er nog steeds niet en was mama nog altijd stil en verdrietig, en dat zou nooit meer veranderen. Nóóit, nóóit meer.

Op die momenten wilde ze alleen maar terug zijn in haar droom. En daar voor altijd blijven.

Opa maakte een geluidje in zijn slaap en huiverde. Een van zijn handen lag op de tafel tussen hen in: vierkante nagels, bruine pigmentvlekken en dikke aders. Rose' hart kromp ineen terwijl ze ernaar keek. Opa was al heel oud. Hij zou er niet altijd zijn.

Rose wilde er niet aan denken, dus stak ze haar hand naar hem uit om hem wakker te maken. Ze wilde dat hij hier bij

háár was, met haar over gewone dingen praatte, haar aan het lachen maakte, gênante gesprekjes met vreemden aanknoopte, wat dan ook. Maar toen ze zag dat er een soort van glimlach over zijn slapende gezicht trok, bedacht ze zich. Ze zou hem niet wakker maken. Haar papa was zĳn zoon, zĳn jongen. Hij miste hem ook. En misschien droomde hij nu ook wel dat er op de voordeur werd geklopt.

Dus pakte Rose haar telefoon en scrolde door de lijst met namen. Thuis, Ella, Grace, opa, mam-mob, pap-mob...

Ze drukte op pap-mob.

Niemand wist dat ze hem nog steeds sms'te. Mama niet en Grace en Ella ook niet. Zelfs opa niet. Het was haar geheimpje.

Het eerste bericht had ze hem op de dag van de begrafenis gestuurd. Na de dienst was iedereen meegegaan naar huis voor thee en broodjes. Rose was als een hoopje ellende in de stoel gaan zitten waarin papa altijd had gezeten als hij voetbal keek, terwijl de kamer en de gasten tegen de klok in om haar heen tolden. Iemand had naast papa's stoel een broodje zalm laten vallen, waarna iemand anders erop was gaan staan (Rose werd nog steeds misselijk van de geur van zalm uit blik). Rose had toen gedaan alsof ze druk bezig was met haar telefoon en door de nummers in haar lijst met contacten geschild. Thuis, Ella, Grace, opa, mam-mob, pap-mob...

Pap-mob...

Pap-mob...

Pap...

Ze had zich er niet toe kunnen zetten zijn nummer te verwijderen. Dan zou het echt zijn. Dan was hij pas echt dood. Dus had ze hem vanuit zijn lievelingsstoel een sms'je gestuurd. Zes woorden:

HOI PAP IK BEN HET ROSE

Daarna een kus, eentje maar:

X

Ze had zich er een beetje beter door gevoeld, en dus was ze ermee doorgedaan. Het waren nooit heel belangrijke of rare berichtjes, gewoon de normale dingen:

IK ZIT IN DE BUS EN VERVEEL ME X

VANDAAG GESCHIEDENISPROEFWERK BAH X

Soms typte ze alleen:

XXX

Rose vroeg zich af wat er met al die sms'jes gebeurde. Ze stelde zich voor dat ze omhoogvlogen, een ogenblik in de blauwe lucht bleven hangen en daarna weer naar beneden fladderden, om als dode bladeren op een hoop op de grond te belanden. Vervolgens zou papa langskomen, er heel even naar kijken en dan op zijn hurken gaan zitten om haar berichtjes te verzamelen:

IK MIS JE

IK BEN VERDRIETIG

IK WIL HIER NIET ZIJN ZONDER JOU

Soms vroeg ze zich af hoe ze zou reageren als ze een bericht terugkreeg. Het zou waarschijnlijk afkomstig zijn van iemand die zijn telefoonnummer had gekregen:

WIE IS DIT? HOUD OP MET SMS'EN, GEK!

'Hmff!' Opa snoof luid en werd er zelf wakker van. Hij keek beschuldigend om zich heen alsof hij niet wist waar hij was, en wierp een boze blik op de vrouw die op haar laptop werkte. Maar toen hij Rose zag, werd zijn gezichtsuitdrukking zachter. Heel even leek hij zo op papa dat Rose tranen achter haar ogen voelde prikken.

'Alles goed, Spruit?'

Opa was de enige die haar nog zo noemde. Rose schudde haar hoofd en deed alsof ze boos was.

‘Je was aan het snurken, Brian.’

Als klein meisje had Rose haar oma opa eens bij zijn voor-
naam horen noemen, waarna zij dat ook had gedaan. Dat had
iedereen zo grappig gevonden dat ze ermee was doorgedaan.

‘Als jij zo oud bent als ik, is snurken een van de weinig ple-
ziertjes die je nog hebt,’ zei hij terwijl hij een plastic doos uit
zijn tas pakte. ‘Koekje?’

‘Nee, dank je, opa.’

Hij trok de doos open, en Rose rook een zweem van vanille.
De zoete, stoffige oudemensenlucht paste totaal niet bij de flit-
sende trein die rook naar nieuwe auto.

‘Dan niet. Kijk, we rijden de tunnel in.’

Aan weerszijden van de trein gingen de mistige grijze velden
nu schuil achter reusachtige blinde muren. Toen klonk er een
zacht ‘whoomp’ en de druk in de coupé veranderde terwijl de
trein de tunnel in reed. De andere passagiers verschoven in
hun stoel en keken elkaar aan, alsof er iets spannends stond te
gebeuren. Zelfs de vrouw met de laptop en de te hard opge-
pompte zakenman – die de reis vast een paar keer per week
maakte – keken op van hun werk en staarden in de duisternis
achter de ramen.

Rose kon haar eigen gezicht zien, spookachtig in een wolk
van donker haar, alsof er een trein naast hen reed met een
andere Rose aan boord. Had die trein dezelfde bestemming,
vroeg ze zich af, of zou hij na de tunnel een totaal andere kant
op rijden? Eigenlijk was het net een gewone treintunnel. Je
had helemaal niet in de gaten dat je onder de zee door reed.
Papa zou het geweldig hebben gevonden, dacht ze. Hij zou
verhalen hebben verzonnen over verstoorde zeemeerminnen,
die achter de trein aan zwommen, met nijdig zwiepende staar-
ten en haren die uitwaaierden als zeewier. Ze sms’te:

IN TUNNEL OP WEG NAAR BELGIË. GA MET OPA OORLOGSGRAVEN
KIJKEN?!?! X

In de tunnel had ze natuurlijk geen bereik, maar toch drukte ze op ‘verzenden’.

Ze deed het voor opa, deze trip naar België. Ze gingen naar de stad Ieper om het graf van zijn oom te bezoeken. De leegte die papa had achtergelaten kon opa niet opvullen, maar hij deed heel hard zijn best, en dat vond Rose ontzettend lief van hem. Dus toen hij het reisje voorstelde, had ze toegezegd mee te gaan. Ze zou dan wel Grace’ Valentijnsdag Feest missen, maar dat vond ze niet zo heel erg.

‘Kijk eens, Spruit.’ Opa rommelde in de oude militaire schoudertas die hij altijd bij zich had. Zijn bezittingen lagen al snel over de tafel verspreid: portefeuille, huissleutels (met daaraan een sleutelhanger met een foto van een verlegen zevenjarige Rose in schooluniform), voetbalfluitje (opa was coach van het plaatselijk jongensteam), een tube met crème voor een zere rug (spul dat naar oude mensen rook) en nog iets.

‘Wat is dat, opa?’

Het was een oude foto op een vergeeld stuk karton, die vermoedelijk ooit in een lijstje had gezeten. Toen opa hem over de tafel naar haar toe schoof, rook Rose de mufte geur van oude bibliotheekboeken. De foto rook naar het verleden.

‘Dat is mijn vader,’ zei hij. ‘Jouw overgrootvader.’

Papa’s opa, dacht Rose. Leken ze op elkaar? Ze keek naar het jonge gezicht op de foto en zocht naar gelijkenissen.

Opa leek te weten wat ze dacht. Even keken ze elkaar aan. Opa was de eerste die wegkeek.

‘En dat is zijn broer.’ Hij wees naar de andere jongeman. ‘Mijn oom George.’

De broers droegen een uniform en zaten op een bankje in een fotostudio met op de achtergrond een palm in een pot. Vanuit het sepiakleurige verleden staarden ze Rose aan.

‘Deze foto is vlak voor hun vertrek genomen,’ vertelde opa verder.

‘Naar de oorlog?’

‘Ja, naar het front. In Vlaanderen, België, waar wij nu heen gaan.’ Rose keek naar de gezichten van de twee jongemannen op de foto. Kon ze maar tegen hen zeggen dat ze niet moesten gaan.

‘Ze lijken zo jong,’ zei ze.

Opa zuchtte. ‘Dat waren ze ook, Spruit. Mijn vader was negentien, George een paar jaar ouder. Jongens nog.’ Hij staarde naar de foto. ‘Jongens.’

Rose friemelde aan de zilveren ketting om haar hals. Er hing een klein hartvormig medaillon aan, dat ook van zilver was. Mama en papa hadden het haar twee jaar geleden voor Kerstmis gegeven. Het medaillon kon open, maar Rose had er nog niets in gestopt.

‘Jouw vader is gewond geraakt, toch opa?’

Opa leek haar niet te horen. Hij keek nog steeds naar de foto, in gedachten verzonken.

‘Opa?’

‘Wat? O, ja, ja. Dat klopt, gewond. Granaatscherven in zijn achterste. Hij heeft er nog jaren last van gehad. Maar hij had geluk, want hij werd vóór het einde van de oorlog naar huis gestuurd. Terwijl oom George...’

‘Die is gesneuveld, toch?’ Rose kende het verhaal.

Opa knikte. ‘Mijn vader heeft het nooit kunnen verwerken. Zijn hele leven is hij zich schuldig blijven voelen.’

‘Maar het was zijn schuld niet!’

Opa zuchtte en streek zachtjes met zijn vinger over het gezicht van de jongeman op de foto. ‘Daar gaat het niet om, Spruit.’

‘Maar waarom voelde hij zich dan schuldig? Ik snap het niet.’

‘Ik weet het, lieverd,’ zei hij. ‘Ik snap het ook niet. Het enige wat ik weet, is dat mijn vader altijd nog eens naar België terug wilde om uit te zoeken waar George begraven ligt. Om afscheid te nemen, snap je.’

Rose knikte. Afscheid nemen was belangrijk. Zelf had ze nooit de kans gehad om afscheid te nemen van haar vader. ‘Waarom heeft hij dat dan niet gedaan?’

‘Zo gaat dat wel vaker in het leven. Hij trouwde... en toen kwamen wij.’

Opa was de jongste van zes zoons. Rose kon zich twee van hen vaag herinneren: oom Norman en oom Les. Grote, lachende mannen met veel humor, die naar bier en sigaretten roken en naar spul dat ze in hun haar smeerden, en op wier voeten ze door de kamer had gelopen. Opa was de benjamin van de familie – een nakomertje, zoals hij altijd zei.

‘En nu gaan wij het voor hem doen,’ zei Rose. ‘Afscheid nemen, bedoel ik.’

‘Ja.’

Bij het zien van opa’s gezicht terwijl hij de foto terug in zijn tas stopte, was ze blij dat ze was meegegaan.

Whoomp...

De druk in de coupé veranderde weer toen de trein de tunnel uit reed; door de ramen stroomde het daglicht naar binnen. Ze gleden nu door een vlak, grijs landschap onder een bleke winterlucht. Rose keek uit het raam en zag ineens tot haar verbijstering een struisvogel in de wei staan.

‘Opa!’

Opa's mond viel open. Op zijn gezicht verscheen een verrukte, verbaasde uitdrukking, als van een kind dat zojuist het mooiste cadeau van zijn leven had gekregen.

‘Een struisvogel?’ zei hij. ‘In België?’

‘Kan ook een emoe zijn,’ zei Rose, die haar gezicht in de plooi probeerde te houden.

‘Een emoe?!’ riep opa. Rose wist dat ze met die opmerking een reactie aan hem zou ontlokken. ‘Dat is echt geen emoe! Ik herken een emoe van een kilometer afstand, meisje! En dat, dat beest daar, is een struisvogel!’

De vrouw met de laptop en de te hard opgepompte zakenman keken beiden in hun richting. Rose had er spijt van dat ze opa op de vogel had gewezen.

‘O, nu heb ik alles gezien,’ zei opa terwijl hij met een zucht achteroverleunde. ‘Een struisvogel in België. Nu kan ik sterven als een gelukkig man.’

Hij pakte nog een koekje, en Rose keek weer uit het raam. Ze kwamen langs een boerderij, die rechtstreeks uit een kinderboek leek te komen met haar helderwitte muren en rode puntdak. Verder waren er een schuur, een weiland met een ezel en een bijna perfect ronde vijver met daarin twee vrolijke witte eenden.

‘Granaattrechter,’ zei opa met zijn mond vol koek.

Rose verstond hem niet. ‘Wat?’

‘Die vijver. Gevormd door een granaat in de oorlog. Daarom is hij zo mooi rond. Boem!’ voegde hij er onnodig aan toe, waarna Rose onder de kruimels zat.

Rose keek achterom naar de mooie ronde vijver met de twee blij eenden en stelde zich aarde, bommen en soldaten voor die door de explosie in de lucht werden geworpen, waardoor er een vijvervormig gat was ontstaan. Ze werd er misse-

lijk van. Hoe kon zoiets moois, zoiets gewoons het resultaat zijn van zoiets gruwelijks? Het was niet eerlijk.

Opa keek bezorgd. ‘Alles goed, lieverd?’

Rose probeerde te glimlachen. ‘Ja, hoor,’ loog ze.

‘Zeker weten?’

‘Zeker weten.’

Hij hield zijn hoofd schuin en keek haar aandachtig aan.

‘Zeker zeker weten?’

‘Zeker zeker weten, opa.’

Het was een spelletje van hen twee, maar Rose vond dat ze er een beetje te groot voor werd.

‘Zeker zeker zeker weten?’

‘Opa!’

Vanuit haar ooghoek zag Rose dat de vrouw met de laptop was gestopt met werken en geamuseerd naar hen luisterde.

Opa grijnsde. ‘Sorry, lieverd. Ik zou niet willen...’

‘Alles is goed, opa. Echt.’

Opa opende zijn mond om weer iets te zeggen, maar Rose was hem voor. ‘En ik weet ook zeker dat ik geen koekje wil!’

Hij grijnsde. ‘Ik ben blij dat je met me mee bent gegaan, Spruit. Het zou in mijn eentje niet hetzelfde zijn geweest.’

‘Wist je dat de geschiedenislessen op school ook over de Eerste Wereldoorlog gaan?’

‘Geschiedenis?? Pff!’ Opa maakte een afwijzend geluid met zijn kunstgebit. ‘Als er mensen bij betrokken zijn die je kent, is het niet zomaar geschiedenis.’

‘Maar jij hebt oom George helemaal niet gekend,’ zei Rose. Ze vond het maar een domme opmerking van opa.

‘Daar gaat het niet om. Geschiedenis hoort over vreemden te gaan – koningen, minister-presidenten, mensen om wie niemand geeft. Dit is te dichtbij!’

Opa stak een van zijn bekende tirades af. Hij klimt weer op zijn praatstoel, zei papa vroeger altijd. Rose keek naar de vrouw met de laptop, maar die leek verdiept in haar werk.

‘De Eerste Wereldoorlog is geen geschiedenis!’ ging opa verder. ‘Het is het leven!’

Rose ervoer het anders. Het voelde alsof het iets was wat heel lang geleden mensen met vreemde kapsels en ouderwetse namen, zoals Albert, Walter en Sidney, was overkomen.

‘Geschiedenis zou over lang vervlogen tijden moeten gaan, de tijd van de Rozenoorlogen, dat soort dingen. Echte geschiedenis,’ zei opa.

Rose luisterde niet meer. Ze waren net weer langs zo’n perfect ronde vijver gekomen. Ze huiverde. Het was alsof dit nette, mooie landschap iets gruwelijks verborg, zoals onder een prachtig nieuw vloerkleed een vieze oude vloer kon liggen.

‘Opgelet!’ Opa keek op zijn horloge. ‘Het is bijna lunchtijd. We rijden zo Brussel binnen.’

Rose keek weg van het raam. ‘Wat gaan we in Brussel doen, opa?’

‘Een broodje eten!’ antwoordde hij triomfantelijk.

‘En daarna?’

‘Dan stappen we op de volgende trein. Naar Wipers.’

‘Wipers?’

‘Zo noemden de soldaten – de tommy’s – deze stad,’ zei hij. ‘Voor Engelsen is dat gemakkelijker uit te spreken dan Ypres, snap je. Tenzij je Frans spreekt, natuurlijk.’

Ypres. Zo noemen de Fransen Ieper. Die naam weer. Het klonk als een gedempte schreeuw.

Velden maakten nu plaats voor straten en huizen. Terwijl de trein de stad binnenreed en vaart minderde, vielen de mensen in de coupé stil. De vrouw klapte haar laptop dicht en staarde

voor zich uit terwijl ze aan haar trouwring friemelde. De te hard opgepompte zakenman stak zijn telefoon weg en zuchtte. Heel even keek hij zo verdrietig dat Rose dacht dat hij zou gaan huilen. De rugzaktoeristen waren gestopt met fluisteren en keken naar buiten, de ene door het linker- en de andere door het rechterraam, ieder in hun eigen gedachten verzonden. De enige geluiden waren het gekraak van de wielen en het gezoem van de airconditioning.

‘Er komt een engel voorbij.’

Dat zei opa altijd als er ineens een stilte viel. Rose keek om zich heen naar de gezichten van hun medepassagiers, bevroren in dat ene korte moment in de tijd, en dacht: een engel of iets anders?

Terwijl de trein het station binnenreed, hing de stilte als stof in de lucht.